

រោគសរីរៈសាស្ត្រនិងមូលហេតុនៃជំងឺលើសសម្ពាធឈាម

វេជ្ជ. ចេង យូដាលីន (1)

(1) មន្ទីរពេទ្យកាល់ម៉ែត្រ ភ្នំពេញ កម្ពុជា

សេចក្តីសង្ខេប ៖ ភាគច្រើនមូលហេតុដែលបង្កឲ្យកើតមានជំងឺលើសសម្ពាធឈាមមិនត្រូវបានដឹងទេ។ ជំងឺលើសសម្ពាធឈាមមានពីរប្រភេទគឺជំងឺលើសសម្ពាធឈាម ដែលមិនដឹងមូលហេតុឬដំណាក់កាលដំបូង និងជំងឺលើសសម្ពាធឈាមដំណាក់កាលបន្ទាប់ពីជំងឺអ្វីមួយ។ ជំងឺលើសឈាម ដែលមិនដឹងមូលហេតុមាន៩០ទៅ៩៥% ហើយរោគសរីរៈសាស្ត្រគឺជាកត្តាចម្រុះ និងមានភាពស្មុគស្មាញ។ ជំងឺតម្រងនោម និងជំងឺក្រពេញអង់ដូត្រីនផ្សេងៗ និងឱសថមួយចំនួនជាមូលហេតុនៃជំងឺលើសសម្ពាធឈាម ដំណាក់កាលបន្ទាប់ពីជំងឺអ្វីមួយ។

ពាក្យគន្លឹះ ៖ ជំងឺលើសសម្ពាធឈាមដែលមិនដឹងមូលហេតុ, ជំងឺលើសសម្ពាធឈាមដំណាក់កាលបន្ទាប់ពីជំងឺអ្វីមួយ មូលហេតុរោគសរីរៈសាស្ត្រ

តើជំងឺលើសសម្ពាធឈាមបណ្តាលមកពីអ្វី?

ជំងឺលើសសម្ពាធឈាមអាចចែកចេញជាពីរប្រភេទគឺដំណាក់កាលដំបូងឬដែលមិនដឹងមូលហេតុ និងដំណាក់កាលបន្ទាប់ពីជំងឺអ្វីមួយ។

ក) ជំងឺលើសសម្ពាធឈាមដំណាក់កាលដំបូង ឬដែលមិនដឹងមូលហេតុ

វាមានប្រហែលពី៩០ទៅ៩៥%នៃករណី។ ប្រភេទនៃជំងឺលើសសម្ពាធឈាមនេះគឺទោរទន់ទៅរក ការវិវឌ្ឍបន្តិចម្តងៗក្នុងរយៈពេលយូរឆ្នាំ។

ការបង្កឱ្យមានជំងឺលើសសម្ពាធឈាមដំណាក់កាលដំបូង ឬដែលមិនដឹងមូលហេតុគឺជាកត្តាចម្រុះ និងមានភាពស្មុគស្មាញខ្លាំង។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយក៏យើងមិនអាចកំណត់នូវមូលហេតុបង្កនៃជំងឺលើសសម្ពាធឈាមបានដែរ។ កត្តាខ្លះបង្កើននូវឱកាសដល់មនុស្សម្នាក់ក្នុងការកើតមានឡើងនៃជំងឺនេះដូចជា៖

- សាច់ញាតិជិតជិតមានប្រវត្តិកើតជំងឺលើសសម្ពាធឈាម
- អ្វីៗដែលអ្នកបរិភោគជាពិសេសអាហារមានជាតិប្រៃ

- ទម្ងន់ (ពិសេសមានទម្ងន់លើស) និងមិនបានព្យាយាមធ្វើលំហាត់ប្រាណឲ្យបានទៀងទាត់
- អាយុ (កាន់តែចាស់កាន់តែមានភាពងាយរងគ្រោះ)
- ពិសាគ្រឿងស្រវឹងច្រើន

Source: PSP

Youdaline Theng, MD ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Calmette Hospital, Phnom Penh, Cambodia

Abstract: The causes of high blood pressure are mostly unknown. 2 types of hypertensions are: essential or primary and secondary. The essential hypertension without identified causes represent 90 – 95%, and their pathogenesis is multifactorial and complex. Various renal and endocrinal diseases and medications are the causes of secondary hypertension.

Key words: Essential hypertension, secondary hypertension, causes, physiopathology.

What causes hypertension?

Hypertension may be classified as essential or secondary.

a. Primary (essential) hypertension

It accounts for about 90-95% of cases. This type of high blood pressure tends to develop gradually over many years.

Credits: Health Magazine, www.HealthCambodia.com

The pathogenesis of essential hypertension is multi-factorial and highly complex. However, there is no identifiable cause of high blood pressure.

Some factors increase a person's chances of developing this disease. They are:

- Blood relatives with a history of high blood pressure
- Diet, especially salt intake
- Weight (overweight in particular) and lack of regular exercise
- Age (risk increases with age)
- Alcohol consumption

b. Secondary hypertension

Some people have high blood pressure caused by an underlying condition. Secondary hypertension tends to appear suddenly and cause higher blood pressure than primary hypertension does. Various conditions and medications can lead to secondary hypertension, including:

Credits: Health Magazine, www.HealthCambodia.com

ខ) ជំងឺលើសសម្ពាធឈាមដំណាក់កាលបន្ទាប់ពីជំងឺអ្វីមួយ

មនុស្សខ្លះមានជំងឺលើសសម្ពាធឈាម បណ្តាលដោយជំងឺណាមួយច្បាស់លាស់។ ជំងឺលើសសម្ពាធឈាមដំណាក់កាលបន្ទាប់ពីជំងឺណាមួយបង្ហាញចេញភ្លាមៗនិងបណ្តាលឲ្យមានសម្ពាធឈាមខ្ពស់ជាងដំណាក់កាលដំបូងឬដែលមិនដឹងមូលហេតុ។ មានជំងឺនិងការប្រើប្រាស់ឱសថផ្សេងៗជាច្រើនទៀតដែលនាំឲ្យមានជំងឺលើសសម្ពាធឈាមដំណាក់កាលបន្ទាប់ពីជំងឺអ្វីមួយដូចជា៖

មូលហេតុបង្កដោយតម្រងនោម (២,៥-៦%)រួមមាន ៖

- ជំងឺពងទឹកជាច្រើនក្នុងសាច់តម្រងនោម
- ជំងឺតម្រងនោមរ៉ាំរ៉ៃ
- ជំងឺសរសៃឈាមតម្រងនោម
- ជំងឺរលាកបណ្តុំកោសិកាតម្រងនោម

- ជំងឺទឹកនោមផ្អែមដែលរួមជាមួយនឹងជំងឺតម្រងនោម

ជំងឺក្រពេញរួមមាន ៖

- ជំងឺលើសអាត់ដូស្ត្រូនដំបូង
- បណ្តុំរោគសញ្ញាគូស៊ីង
- ហ្វូអូក្រូម៉ូស៊ីតូម៉ា
- ជំងឺលើសអ័រម៉ូនទីរ៉ូអ៊ីត
- ជំងឺខ្វះអ័រម៉ូនទីរ៉ូអ៊ីត
- ជំងឺលើសអ័រម៉ូនប៉ារ៉ាទីរ៉ូអ៊ីត
- ហើមម្រាមដៃម្រាមជើងធំៗ

ថ្នាំពេទ្យនិងជាតិញៀន/ជាតិពុលផ្សេងៗដែលអាចបង្កឲ្យកើតជំងឺលើសសម្ពាធឈាមរួមមាន ៖

- កូកាអ៊ីន អំប៊ូតាមីន
- ថ្នាំគ្រាប់ពន្យារកំណើត
- ស៊ីខ្លូស្ត្រីន
- ថ្នាំបំបាត់លាក់មិនមានសមាសធាតុស្ទ្រីកូត (ឧទាហរណ៍ អ៊ីប៊ុយប្រូហ្វែន ណាប្រូកស៊ីហ្វែន)
- អ៊ីរីត្រូព័រអេទីន
- ថ្នាំបន្ធូរការតឹងច្រមុះមានជាតិអេហ្វេទ្រីន,ថ្នាំកែធាតុផ្កាសាយ
- ថ្នាំបុរាណមានជាតិលីកូរីសប្រូអេហ្វេទ្រីន

មូលហេតុបង្កផ្សេងទៀតរួមមាន ៖

- ជំងឺគាំងចង្វាក់ដង្ហើមដោយសារស្ទះផ្លូវដង្ហើមនៅពេលគេង
- ជំងឺកូអាកតេសិនសរសៃឈាមក្រហមធំអារ៉ា
- ការមានផ្ទៃពោះនាំឲ្យមានជំងឺលើសសម្ពាធឈាម

Source: PSP

Renal causes (2.5-6%) such as:

- Polycystic kidney disease
- Chronic kidney disease
- Reno-vascular disease
- Glomerulonephritis
- Diabetic nephropathy

Endocrine diseases such as:

- Primary hyperaldosteronism
- Cushing's syndrome
- Pheochromocytoma
- Hyperthyroidism
- Hypothyroidism

- Hyperparathyroidism
- Acromegaly

Drugs and toxins that cause hypertension, including:

- Cocaine, amphetamines
- Birth control pills
- Cyclosporine
- Non-steroidal anti-inflammatory drugs (e.g. ibuprofen, naproxen)
- Erythropoietin
- Decongestants containing ephedrine, cold remedies
- Herbal remedies containing licorice or ephedrine

Credits: Health Magazine, www.HealthCambodia.com

រាល់អ្នកជំងឺទាំងអស់ត្រូវការស្វែងរកប្រវត្តិ និងពិនិត្យសុខភាពពេញលេញ។ ចាប់ផ្តើមដោយការ ជជែកពិភាក្សាជាមួយអ្នកជំងឺដូចខាងក្រោម៖

- សួរលម្អិតអំពីប្រវត្តិក្នុងការលេបថ្នាំ (ឧទាហរណ៍ ថ្នាំបំបាត់រលាកមិនមានសមាសធាតុស្តេរ៉ូអ៊ីត, ថ្នាំគ្រាប់ពន្យារកំណើត, ស្តេរ៉ូអ៊ីត, ថ្នាំកែធាតុផ្តុំសាយជាដើម)។
- តើពួកគេដឹងអំពីជំងឺលើសសម្ពាធឈាមឬទេ? អារម្មណ៍ចម្លែក ដូចជាការកលចង់ស្លាប់ឬឈឺក្បាលឬបែកញើសភ្លាមៗ ឬដំណើរញ័ររះដូងដែលអាចជាជំងឺហ្វែរូក្រូម៉ូស៊ីតូម៉ា។
- ត្រូវគិតដល់មូលហេតុបង្កដោយតម្រងនោម: តើគ្រួសារមានប្រវត្តិកើតជំងឺតម្រងនោមទេទាំងនៅក្នុងបច្ចុប្បន្ននិងអតីតកាល? តើតម្រងនោមអាចប៉ះពាល់បានទេ? តើមានស្លឹកប្រឹកក្នុងពោះ ឬក៏ញាក់ចំឡក (ជំងឺសរសៃឈាមតម្រងនោម) ឬពន្យារឬជីពចរ ក្រលៀនខ្សោយ។
- តើអ្នកជំងឺបាក់ដូចជាមានជំងឺគួស៊ីងហ្គោអ៊ីតឬគាត់អាចមានបណ្តុំរោគសញ្ញាកោន (តេតាណូល សាច់ដុំគ្មានកម្លាំង, ទឹកនោមច្រើន, កង្វះសារជាតិប្រូតេអ៊ីនក្នុងឈាម) ?

- ចូរគិតដល់កត្តារួមចំណែក៖ ភាពធាត់ពេក, ជីកជាតិស្ករច្រើនហួស, ពិសារអាហារ ដែលមានជាតិប្រេនិងខ្វះការធ្វើលំហាត់ប្រាណ, មានការធុញថប់តប់ប្រមល់, និងកត្តាហានិយក៏យនៃបេះដូង និងសរសៃឈាម (ការជក់បារី, ជំងឺទឹកនោមផ្អែម, លើសជាតិខ្លាញ់ និងប្រវត្តិគ្រួសារ) មានជាស្រេច សម្រាប់ផែនការគ្រប់គ្រងការព្យាបាលរបស់អ្នក។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ ៖ ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរអរគុណចំពោះ **សាស្ត្រាចារ្យ ចេមឡូហ្គីហ្វូ** សាស្ត្រាចារ្យវេជ្ជសាស្ត្រនិងសុខភាពទូទៅសម្រាប់ការត្រួតពិនិត្យនិងកែតម្រូវអត្ថបទរបស់ខ្ញុំបាទ។ ខ្ញុំបាទក៏សូមអរគុណផងដែរ ចំពោះក្រុមការងារដូចជាលោក **សាស្ត្រាចារ្យ យួន ពិជិត** និង **លោកសាស្ត្រាចារ្យ សុខ ជូ** ក្នុងការបង្កើតនូវគោលការណ៍ណែនាំថ្នាក់ជាតិស្តីពីជំងឺលើសសម្ពាធឈាម។

ឯកសារយោង

(សូមអានបន្ទាប់ពីអត្ថបទអង់គ្លេស "References")

Credits: Health Magazine, www.HealthCambodia.com

Other causes such as:

- Obstructive sleep apnea
- Coarctation of aorta
- Pregnancy-induced hypertension

All patients need a full history and physical examination. Start by talking to the patient:

- Take a full drug history (e.g. non-steroidal anti-inflammatory drugs (NSAIDs), oral contraceptives, steroids, cold cures).

- Are they aware of the hypertension? Episodic feelings 'as if about to die' or headaches, or paroxysmal sweats or palpitations, suggest pheochromocytoma.
- Consider renal causes: is there a present, past or family history of renal disease? Are the kidneys palpable? Is there an abdominal or loin bruit (renovascular disease) or delayed or weak femoral pulses (coarctation).
- Does the patient look Cushingoid or might he or she have Conn's syndrome (tetany, weak muscles, polyuria, hypokalaemia)?
- Consider contributory factors: obesity, excess alcohol, salt intake and lack of exercise, environmental stress, and cardiovascular risk factors (smoking, diabetes, cholesterol and family history) ready for your management plan.

Acknowledgement: I would like to thank Prof. Jame P. LoGerfo, MD, MPH, FACP, Professor of Medicine and Global health, for reviewing my articles. Also thank our team including Prof. KHUON Pichith, and Prof. SOK Chour for doing national guideline of hypertension.

REFERENCES

- Compendium of Abridged ESC Guidelines 2008.
- Gabriel A. Adelman, Cardiology Essentials in Clinical Practice, 2011.
- High blood pressure, Marvin Moser, MD, FACP, FACC, FASH, 2012
- <http://www.patient.co.uk/search.asp?searchterm=HEADACHES>